

ELIAS KHOURY

IALO

Traduït de l'àrab per Jaume Ferrer

CLUB EDITOR
BARCELONA

Com Crist que caminava al llac
camino en el que veig.
Però jo he davallat de la creu
perquè temo les altures
i no anuncio la resurrecció.

MAHMUD DARWIX

Sé, senyor, que de mi n'esperen tres coses: que expliqui què vaig fer a París, que parli de les dones a la pineda de Bal·lune i que doni compte de la banda d'explosius amb què em vaig involucrar.

Em proposo explicar-los en detall els actes comesos per en Ialo perquè desitjo que aquesta història serveixi de lliçó als qui la vulguin escoltar. Quan m'assec a la cadira davant la taula i aguanto la ploma plena de tinta escorredissa i em dispo a escriure, ho faig amb temor i respecte perquè aquesta tinta que s'escola i va omplint els papers és el meu esperit. I vull que el meu esperit s'escoli. Jo no sóc com la sípia, que fa servir la tinta per enganyar pescadors i predadors. Jo no vull enganyar ningú. Sé prou que al final m'acabaran cuinant amb la meva tinta i accepto plenament el meu destí.

No temo la mort, senyor, ni utilitzo la tinta per enganyar. Malgrat tot, mentiria si confessés el que em demanen. ¿Què els sembla si deixo unes pàgines en blanc i vostès hi escriuen el que els convingui? Jo m'hi avinc i donaré el vist-i-plau a tot el que hi vulguin posar. Bé, no deixaré fulls en blanc, sé que això els faria enrabiar encara més.

Ara que en Ialo ha pogut veure el món des de tanta altura, seria una llàstima fer-lo baixar del tron per torturar-lo. He tractat de calmar-lo, li he dit que no passés ànsia, que jo m'encarregaria d'escriure-ho tot i que no permetria que li fessin tastar més tortures físiques.

M'he agenollat sota la finestra on segueix entronitzat a les altures i li he demanat que m'ajudi una mica. No ho puc escriure tot sol, això. Fer anar el cap costa i jo no sóc capaç d'ordenar les paraules i d'escriure frases correctament.

El *kobno* ho sabia prou, per això agafava les paraules tal com eren i les copiava. Els poemes del *kobno* eren còpies dels versos de sant Efraïm de Síria o dels psalms compostos per Hanno d'Einuad en memòria del poble sacrificat, la sang del qual es convertiria en un llarg fil estès fins al firmament.

El *kobno* escrivia el fil de sang vermella amb tinta negra. Deia que copiar psalms i poemes era una manera de ser-ne l'autor sense malmetre les frases o les paraules. Tant de bo trobés jo un llibre amb la història d'en Ialo i pogués copiar-lo per sortir d'aquest embolic. Parlo al meu esperit i li dic que faci memòria, però bon punt es desperta un record l'oblido i no em queda més remei que començar de nou. M'adono que estic molt lluny del viu de les coses, és a dir, d'una confessió sincera dels meus crims en què em declari preparat a assumir la meva responsabilitat i acceptar la sentència que em vulguin imposar.

La veritat, senyor, és que a París no hi vaig fer gran cosa. M'hi vaig estar tres setmanes que em van semblar més llargues que un any, hi vaig conèixer la misèria, la gana i la pobresa, i si Déu no m'hagués enviat el senyor Michel Sal-lum m'hauria mort com un gos a les andanes del metro. El crim més abominable que he comès ha sigut escopir a la mà que m'havia ofert auxili i reconfort. Ho sé, que en comptes de convertir-me en esclau d'aquest home noble i bo que m'havia salvat la vida el vaig trair. Sí, he sigut un traïdor i aquest és el meu crim més gran. No em refereixo a la meva relació amb la seva senyora esposa. Allò va ser cosa del destí, no estava a les meves mans d'evitar-ho. La traïció veritable la vaig cometre molt abans, a París, i me n'hauré de penedir tota la vida. Tant me fa que el senyor Michel hagi amassat la seva fortuna entre Europa i el Líban i els països del Golf traficant amb armes, és un home lliure i té tot el dret a guanyar-se els diners com

vulgui. Bon profit li facin. A més, aquí al Líban, no ens toca pas a nosaltres de condemnar els traficants. Si no fos per les seves armes, ¿com hauríem pogut combatre? Ell ven armes i nosaltres les fem servir, ¿cal donar-hi més voltes?

A casa del senyor Michel a París, al número 45 del carrer Victor Hugo, només m'hi vaig estar una setmana, prou per veure coses impossibles de creure. Tot seguit vaig tornar cap al Líban, a fer de guarda de la Vil·la Gardènia, el xalet del terme de Bal·lune, a Kesruan.

El senyor Michel em va salvar de les urpes de la mort. M'estava assegut al túnel del metro de l'estació de Montparnasse davant d'un cartró amb el meu nom escrit. El senyor Michel es va quedar una bona estona mirant-me, fins que em va demanar que m'aixequés i el seguís. Jo no donava crèdit al que sentia. Algú em parlava en àrab i jo el comprenia. ¡Déu del cel! No hi ha res com poder comprendre el que et diuen. Allà, a París, quan em parlaven en aquella llengua que no entenia, era com si m'apedreguessin i jo, instintivament, em duia les mans a la cara per protegir-me dels cops.

Em va demanar que m'aixequés i el seguís. Em preguntava qui era jo, però el soroll dels trens em tapava la veu. M'havia manat que el seguís i em vaig recordar de les paraules de Nostre Senyor Jesucrist a un dels seus deixebles: «Pren la teva creu i segueix-me», i em vaig dir que seguiria aquell home fins a la fi del món i que mai no l'abandonaria, que seria sempre el seu servent.

El senyor Michel s'havia aturat a l'andana del metro davant d'aquell jove alt i prim i li havia preguntat per què seia allà com un captaire. En Ialo, en intentar explicar-se, no va saber què dir i va arrencar a plorar. No, no va arribar a plorar, va sanglotar amb la veu ofegada. El senyor Michel li va demanar de qui era fill. «De mossèn Efraïm Abiad», va contestar en Ialo, i el senyor Michel va exclamar: «¿Com pot ser que el fill d'un capellà caigui tan baix?». En Ialo li va voler aclarir que el capellà, de fet, era el seu avi. «Au vinga, vinga, noi. Quina llàstima, tot plegat. Segur que el teu pare o el teu avi es

lamenta a la tomba. Au, aixeca't i segueix-me», li va manar el senyor Michel, i en Ialo va obeir. El senyor Michel el va dur a una casa luxosa on es va poder banyar i canviar. Allà es va trobar amb l'Ata. El senyor Michel no el va deixar parlar. Va ordenar a l'Ata que s'apropés a beneir en Daniel, el fill de mossèn Efraïm Abiad, i així ho va fer aquell home, que era baix i panxut i tenia les mans petites. Tot seguit el senyor Michel li va demanar oli. L'Ata vacil·lava, però a la fi es va girar i es va posar davant d'una icona de la Santíssima Trinitat amb les tres figures assegudes al voltant d'una taula, cada una amb un calze al davant i un nimbe al cap. L'Ata, d'esquena a en Ialo, va acostar-se a la icona i així es va quedar, plantat dalt de les cames curtes i amb el cul tan gros com la panxa botida. Llavors es va dur les mans al darrere i en un no res l'oli li va començar a rajar de les mans. El senyor Michel va cridar: «¡Déu Santíssim! ¡Déu Santíssim! ¡Déu Santíssim! ¿Veus l'oli, fill meu? Aixeca't, rebem la seva benedicció. Au, senya't i aixeca't». En Ialo s'ho va pensar una mica però va fer com el senyor Michel: amb el cap inclinat, va mullar els dits en l'oli que supurava dels palmells de l'Ata i es va senyar el front. En Ialo va seguir el seu nou senyor i el va imitar sense acabar de creure el que veien els seus ulls, com si tot fos un somni. Aleshores l'Ata es va girar, l'oli va deixar de rajar i es va mirar de fit a fit en Ialo i li va picar l'ullet. En Ialo, bocabadat i sense gairebé ni adonar-se'n, també li va picar l'ullet.

Així va començar la traïció. En Ialo no va dir la veritat que sabia al senyor Michel, no perquè l'Ata li tapés la boca amb diners, sinó per por. Temia que el seu nou senyor no se'l cregués i l'abandonés altre cop als carrers de París. D'aquesta traïció sí que se'n penedeix. En Ialo coneixia l'Ata d'abans, dels temps de la guerra, dels carrers de Beirut. El seu nom sencer era Ata Ata i actuava emparat en l'església dels Testimonis de Jehovà, que va tenir molts adeptes durant la guerra però que després es va anar disgregant. Els membres d'aquesta secta, pretesament una branca dels protestants, no poden beure alcohol ni fumar, les dones tenen prohibit arreglar-se,

perfumar-se o fer servir cap mena de maquillatge. Més que res, prediquen la fi del món, i que cal preparar-s'hi perquè és imminent. L'Ata es dedicava a distribuir llibrets religiosos casa per casa i així va trucar a la porta d'en Ialo, al barri d'Almaraie. La Gabi el va engegar, aquell evangelitzador amb la pell més fosca que el cafè: «¡Per l'amor de Déu! ¿On hem anat a parar? Nosaltres som devots de Jacob Baradeu i de sant Efraïm de Síria, ¿què ens han de venir a predicar? ¿Ens hauran de venir a explicar la religió nascuda a la nostra terra i en la nostra llengua? ¡Quines penques!» En Ialo, més endavant, tornaria a coincidir amb l'Ata a la presó de Quarantina. Deien que havia robat unes joies en una casa on havia entrat a predicar la bona nova. Fins que no es va penedir i va tallar amb els Testimonis de Jehovà, no el van deixar anar.

En Ialo havia picat l'ullet sense voler després de presenciar el miracle de l'oli, que es repetiria quan el bisbe Mikhail Sauaia vingués a casa del senyor Michel Sal-lum, allà al carrer Victor Hugo.

Aquella tarda, el senyor Michel Sal-lum estava molt neguitós. La visita del bisbe havia de servir per donar fe del miracle de l'oli que supurava del seu servent. El senyor Michel havia contractat per l'ocasió una cuinera francesa que des de bon matí va estar preparant el sopar, mentre un criat filipí es passava el dia netejant el pis fins a l'últim racó. Al vespre, per fi, va arribar Monsenyor amb el seu bàcul. A la casa no hi havia ningú més que els tres homes.

Jo m'estava tot sol en un quartet quan el senyor Michel em va venir a buscar perquè saludés Monsenyor. Vaig passar molta vergonya, segur que el senyor Michel li havia explicat la meua història i el bisbe em faria mil preguntes que no em venia gens de gust contestar. Vaig pensar si fugir de la casa. Ja n'havia tingut un tip a la vida de mossens fantasmals i no me les volia haver amb aquell estafador que feia miracles. Només em faltava un bisbe. Però ¿on anar? Sabia perfectament que el qui m'havia salvat de passar-les magres a París era el meu avi. El senyor Michel no m'hauria recollit mai si no fos

que era un crèdul amb aquestes coses de sants i capellans. No s'ho va pensar, quan va saber que el meu avi era mossèn, a dir-me que m'aixequés i el seguís. Allà em trobava, en un racó de la sala, mentre l'Ata es girava d'esquena al senyor de la casa i al bisbe, tots dos asseguts al sofà davant la icona de la Santíssima Trinitat. De sobte, l'oli va tornar a brollar de les manetes esteses i el senyor Michel va començar a lloar Déu mentre el bisbe se senyava una i altra vegada. L'Ata, mentrestant, s'anava encongint entre les ombres estranyes que ballaven a les parets. Havia fet apagar els llums i encendre uns ciris, i quan tot va quedar a les fosques l'oli va posar-se a rajar. En Ialo, sense saber com, va veure que a l'Ata li desapareixien els peus i gairebé es creu el miracle, però tot seguit va caure que l'Ata s'havia agenollat en el moment que l'oli començava a rajar a borbollades. L'Ata va anar reculant de cara a la icona fins arribar a l'altura de Monsenyor. Llavors es va girar i, amb una reverència, li va voler besar la mà, cosa que el bisbe li va impedir. Va ser Monsenyor qui va agafar les mans de l'Ata per besar-les i fregar-se les barbes amb l'oli sant. Llavors el senyor Michel va saltar del sofà i es va agenollar davant de l'Ata tot suplicant-li que li imposés les mans. L'Ata li va imposar les mans al cap i després les va enlairar, va recular un parell de passes i es va quedar en un racó amb els braços creuats.

El bisbe va preguntar per què l'oli ja no brollava i el senyor Michel li va explicar que sempre s'estroncava quan l'Ata donava l'esquena a la icona miraculosa.

El bisbe es va acostar a la icona, s'hi va agenollar ben a prop, es va prosternar amb els nusos dels dits plantats a terra i la va besar, i un cop besada va exclamar: «¡Déu del cel Totpoderós!». El senyor Michel es va agenollar al seu costat i vaig sentir Monsenyor que deia que la icona supurava oli per tots costats. El bisbe va alçar la veu preguntant: «Ara, Senyor, ja podeu deixar marxar en pau el Vostre servent, segons la Vostra paraula; perquè els meus ulls han vist la Vostra salvació». En acabat es va aixecar i va demanar al senyor Michel que encen-

gués els llums. L'aranya del sostre es va il·luminar i en Ialo va veure els tres homes relluents d'oli.

Als ulls del bisbe hi vaig veure llàgrimes mentre demanava per asseure's. L'Ata, agafant-lo pel braç, el va ajudar a tornar cap al sofà. Monsenyor se sentia marejat i el senyor Michel li va oferir una mica de tarongina, però amb un moviment de celles el bisbe va fer que no. El que desitjava era que el senyor Michel i l'Ata seguessin al seu costat.

Jo m'estava assegut al meu racó tot sol, observant-los sense que em veiessin, i em va venir un pensament que gairebé em mata de riure. Monsenyor duia les celles molt ben cuidades, com una dona, i me'l vaig imaginar mentre se les depilava. La veu del bisbe, però, em va glaçar la sang. Era una veu greu i cavernosa: «¡Déu Pare! ¡He vist Déu Pare! Senyor Michel, miri la icona, mireu-la tots, fills meus, el Pare assegut al centre, es mou, alça el calze i se l'acosta als llavis... ningú que no sigui mort no pot veure Déu Pare. El regne de Déu s'apropa, i l'adveniment de Nostre Senyor». El bisbe deia que estava veient Déu Pare alçar el calze per segon cop i que la icona s'esborrava. «¡La icona s'ha esborrat!», va exclamar amb veu profunda abans de caure a terra rodó.

Jo vaig donar per fet que s'hi quedava. Havia relliscat del sofà i s'arrossegava per la catifa persa fins a prosternar-se front a terra davant la icona. El senyor Michel i l'Ata van fer el mateix, i jo em vaig trobar agenollat sense parar de mirar la icona i sense poder veure que hagués canviat per res. No sé quanta estona ens vam estar així. A mi em va semblar que no havia d'acabar mai. Estàvem prosternats, en silenci, i només se sentien els runflets del vell bisbe que a poc a poc s'anava asserenant. Allò ja feia massa que durava, les cames se m'entumien i m'escoïen els ulls. Els vaig tancar fins que al cap de molta estona vaig sentir l'Ata que ens anunciava que el sopar era a taula. Pel que sembla, ens havia deixat agenollats a terra i se n'havia anat a preparar l'àpat. Quan vaig obrir els ulls, vaig veure que tots s'havien aixecat i els vaig seguir al menjador. Hi havia una taula parada per a cinc comensals, amb

cinc plats, cinc copes, una ampolla de vi, una plata de vidre plena de carn de vedella i una font d'amanida. El bisbe, un cop beneïda la taula, es va mirar la cadira buida i va preguntar si esperàvem algú més per sopar. El senyor Michel es va mirar l'Ata i l'Ata va dir al bisbe que el plat de més a taula era per al profeta Elies. «¡Si això és cosa de jueus!», va dir el bisbe, i va manar retirar-lo. Però l'Ata no va cedir, insistia que el plat se li havia aparegut en una visió, que havia sentit la veu de sant Elies demanant-li que li reservés un lloc a la taula. La veu de l'Ata es va aprimar i aprimar i amb veu de nena petita va suplicar al bisbe que deixés seure el profeta Elies amb nosaltres. El bisbe no podia dissimular la cara d'indignació i es va dedicar a endrapar la vedella a queixalades sense dir res. Tot el sopar va transcórrer en silenci i Monsenyor només va beure un glop de vi, així que cap dels altres no ens vam atrevir a beure'n més.

Quan l'Ata i jo desaparèvem taula, vaig veure que el senyor Michel s'inclinava i besava la mà del bisbe i li donava una cosa que Monsenyor agafava: «Que Déu beneeixi eternament aquesta casa», va dir. Jo tenia ganes d'explicar-los que l'Ata era un estafador, que tot allò no tenia res a veure amb la religió, però no estava segur que em sortís la veu. Vaig tenir por que em passés com a l'Ata i que em sortís d'espinguet, com les nenes. Per això no vaig dir res.

A la cuina, mentre fregàvem els plats, l'Ata es va beure el vi que havia quedat a les copes i va dir que era el millor del món. Després va rematar l'ampolla tot rellepant-se els llavis i em va donar uns diners sense gosar mirar-me als ulls.

En Ialo no va ser convidat a cap altra de les tres sessions del miracle de l'oli que es van celebrar durant la setmana que va passar a la casa de París. En va deduir que l'Ata s'ho havia manegat perquè no hi assistís, cosa que molt li agraiïa ja que, si hagués hagut de presenciar una altra sessió d'aquelles, s'hauria partit de riure i hauria destapat l'engany. Fos com cos, la farsa s'acabaria descobrint al xalet del Líban. La Ghada em va explicar com el diaca Issam Marcos ho havia aconseguit.